

1. ויקרא פרק יט, כו

(כו) לא תאכלו על-הדם לא תנחשו ולא תעונו:

You shall not eat with the blood; neither shall you practice divination nor soothsaying.

2. דברים פרק יח, י

(י) לא ימצא בך מעביר בן-ובתו באש קסם קסמים מעוין ומנחש ומכשף:

There shall not be found among you any one that makes his son or his daughter to pass through the fire, one that uses divination, a soothsayer, or an enchanter, or a sorcerer...

3. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סה:

תנו רבנן: מעוין, רבי שמעון אומר: זה המעביר שבעה מיני זכור על העין. וחכמים אומרים: זה האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר: זה המחשב עתים ושעות, ואומר: היום יפה לצאת, למחר יפה ליקח, לימודי ערבי שביעיות חטיין יפות, עיקורי קטניות מהיות רעות.

The Sages taught: What is the definition of the **soothsayer** mentioned in the verse: "There shall not be found among you...a soothsayer" (Deuteronomy 18:10)? **Rabbi Shimon says: This is one who applies seven types of semen to one's eye** in order to perform sorcery. **And the Rabbis say: This is one who deceives the eyes**, as though he is performing sorcery. **Rabbi Akiva says: This is one who calculates** the fortune of times and hours, and says, for example: **Today is a propitious day for going away** on a journey; **tomorrow is propitious for purchasing** property successfully. Or he says that **on the eve of the Sabbatical Years**, the **wheat harvest is generally good; uprooting legumes** rather than cutting them from above the ground prevents them **from going bad**.

4. רש"י מסכת סנהדרין דף סה: ד"ה אוחז את העינים

אוחז וסוגר עיני הבריות ומראה להם כאילו עושה דברים של פלא, והוא אינו עושה כלום.

5. משנה מסכת סנהדרין דף סז.

המכשף, העושה מעשה - חייב, ולא האוחז את העינים. רבי עקיבא אומר משום רבי יהושע: שנים לוקטין קשואין, אחד לוקט פטור, ואחד לוקט חייב; העושה מעשה - חייב, האוחז את העינים פטור.

The warlock is also liable to be executed by stoning. **One who performs** a real **act** of sorcery **is liable, but not one who deceives the eyes**, making it appear as though he is performing sorcery, as that is not considered sorcery. **Rabbi Akiva says in the name of Rabbi Yehoshua:** For example, **two** people can each **gather cucumbers** by sorcery. **One** of them **gathers** cucumbers and he is **exempt**, and the other **one gathers** cucumbers and he is **liable**. How so? **The one who performs** a real **act** of sorcery is **liable**, and **the one who deceives the eyes is exempt**.

6. רש"י מסכת סנהדרין דף סז.

ולא האוחז את העינים - מראה לבריות כאילו הוא עושה ואינו עושה כלום.

האוחז את העינים - מראה לנו כאילו התקבצו כולם במקום אחד, והקשואין לא זזין ממקומן - פטור.

7. רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה ט

אסור לעונן אף על פי שלא עשה מעשה אלא הודיע אותן הכזבים שהכסילים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמים... וכן האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה הרי זה בכלל מעוין ולוקה.

8. רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה טו

המכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים, אבל האוחז את העינים והוא שיראה שעשה והוא לא עשה לוקה מכת מרדות, מפני שלא זה שנאמר במכשף בכלל לא ימצא בך הוא ולא שניתן לאזהרת מיתת בית דין הוא ואין לוקין עליו שנאמר מכשפה לא תחיה.

9. ב"ח יורה דעה סימן קעט

...ולפע"ד נראה דתרי גווי אחיזת עינים נינהו האחד הוא שלא נעשה על ידי כישוף אלא על ידי מרמה ותחבולה והוא בכלל לא תעונו... המין השני הוא האוחז את העינים על ידי כשפים והוא שמראה כאילו עשה מעשה ולא עושה כלום כגון שיש כאן לפנינו שדה מלאה קישואין ומראה לנו על ידי כישוף כאילו נלקטו ולפי האמת לא זזו ממקומם וזה הוי נמי בכלל לאו דמכשף וכתב הרב דאין לוקין על לאו זה ואף על פי שהתרו בו משום לאו דמכשף ומשום לאו דלא תעונו והיינו טעמא שהרי על אחיזת העינים שהתרו עליו אין בו מעשה ועל מעשה הכישוף שעשה עד שאחז את עיניהם נמי אינו לוקה דכיון דבלאו דמכשף לא הוזהר לעונש מיתה ומלקות אלא אם כן דעושה מעשה כשפים...

10. חכמת אדם שער איסור והיתר כלל פט

ו עוד אמרו חז"ל (סנהדרין דף ס"ה ב) איזהו מעוין זה האוחז את העינים והוא מין מן התחבולה מחובר אליו קלות התנועה ביד עד שתדמה לאנשים שיעשה עינים שאין אמיתתו בהם כמו שנראה אותם יעשו תמיד יקחו חבל וישימו אותה בכנף בגדיהם ויוציאו נחש וישליך טבעת לאויר ואחר כך יוציאו מפי אדם אחד העומד לפניו (סימן קע"ט סעיף ט"ו) והעושה זה לוקה (רמב"ם במנין המצוות סימן ל"ב) ומזה תראה שאותן הבדחנים שעושין כדברים אלו על החתונות ונקראין טאשין שפילער עוברים בלאו דאורייתא והמצוה לעשותן עובר משום לפני עור ולכן מי שבידו למחות צריך למחות וכל שכן שאסור להסתכל ולראותם אבל אם הוא גוי שעושה נראה לי דמותר לראות:

בסיכום: אחיזת העינים אפילו על ידי קלות התנועה וזריזות ואין שם כישוף כלל, אסורה מן התורה, ואסור לעשות כן גם בשמחת חתן וכלה וכדומה.

12. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן יג

זהו ודאי דבר תמוה שיהיה שייך איסור למי שטבעו בקלות התנועה ביותר שיהיה מתנהג כפי קלות תנועה שלו. **והא האחים שלחו לנפתלי למצרים להביא שטר מכירה מעשו ליעקב על חלקו במערת המכפלה** (סוטה י"ג ע"א) הרי דהיה מותר. וגם **שמשון היה מותר להשתמש בגבורתו המשונה שלא שייך זה כלל להיות באינשי**, שהיה ודאי דבר תמוה לאינשי, ולא היה בזה אף לא **חשש איסור מראית העין שיאמרו שע"י כישוף הוא עושה**, וכ"ש שלא היה שייך בזה איסור ממש, וכ"ש שלא שייך שיהיה בזה איסור לאו דאורייתא. וא"כ מ"ש ענין הטבעי שנתן השי"ת לאחד בקלות התנועה שלא שייך לאסור, אף לא מדרבנן, וכ"ש שלא שייך שיהיה ע"ז לאו דאורייתא ומלקות. ורק כשמסקר לאינשי ואומר שעושה זה בכישוף יהיה אסור מצד שעושה עצמו רשע, ואולי גם שיכשלו אחרים לומר שמותר לעשות אחיזת עינים בכישוף, שאז עשייתו בקלות התנועה הוא מאיסור דלפני עור, ולא באיסור זה דכישוף... זהו מה שאמרת בזה דרך הלימוד. אבל לא היה הדבר יצא ממני בהוראת שאלה למעשה, **שאין איסור באחיזת עינים על ידי קלות התנועה** וכדומה, כי בכל אופן אם משקר העושה זה ואומר שעושה דברים שלא כדרך הטבע הרי יש לאסור, דהא יכול להטעות האינשי אחריו להחזיקו לאיש בעל מופת, ואינש כזה הוא ודאי איש שאינו ראוי ללמוד ממעשיו אף כשלא היה משקר, וכ"ש כשמסקר. ואף בלא משקר ואומר שהוא ענין טבעי, שנתן לו השי"ת קלות התנועה יותר מאחרים, הרי אין להתראות בזה לפני אינשי רק **באופן שיראו ויכירו דהיא מתנועה מהירות ביותר**, ולא בעושה באופן שלא יראו ולא יכירו אלא אדרבה יאמרו מזה שאינו ענין טבעי אלא ענין כשפים, שבזה הוא מסית לכשפים, וממילא שאסור אף שלא ישמעו לו האינשי. ואף שליכא איסור מיתה משום שאינו מסית לאיסור ע"ז, אבל איסור מסית איכא לכל איסור, כהא דנחש הקדמוני שלא היה על איסור ע"ז אלא על איסור לאו ומיתה בידי שמים.

אבל **שייך רק לדון להתיר לבדחנים שעושין ענייני אחיזת עינים על חתונות באופן שיהיה ידוע ומפורסם שהוא מצד קלות התנועה וכדומה, שהוא מעשה טבעי ולא שייך לכשפים**. והחכ"א (כלל פ"ט סימן ו') משמע שאסור גם באופן זה משום סברת הב"ח, שקצת משמע שהסכים לו גם הש"ך... אבל **אם אומרים שעושים בדרך טבעי, וכן הוא ידוע ומפורסם, איני רואה בזה שום איסור**. אבל עכ"פ להוראה למעשה לא בא לידי ענין זה ולא שמעתי שבכאן עושין בדחנות בכלל. ובמקצת מקומות שנזדמן שהייתי על חתונות שהיה שם בדחן, לא נתעסקו בדברים כאלו. ולכן לא נשמע ממני זה אלא בלימוד ולא למעשה, אף שלא מסתפקנא בהלכה. **ואם היה בא למעשה הייתי משתמטנא מפני כבוד רבותינו האוסרין**. ואם לא היה אפשר להשתמט הייתי **מורה בדברך טבעי, וידוע ומפורסם שהוא דרך טבעי, שמותר**.

ומה שהוסיף כתר"ה דידוע שהרבה ילדים מתפעלים מזה, עד שחושבים שודאי יש לאדם זה כחות בלתי טבעיים, **הפריז על המידה**. אלא שילדים חושבים שאדם גדול הוא, ויש ודאי ילדים שחושבים שהרבה איכא כמוהו, ולא שייך שום חשש בזה.

13. שו"ת בצל החכמה חלק ד סימן יג

...העולה להלכה: א) אחיזת עינים שאינה בכח כשפים רק ע"י קלות התנועה ביד, אינה אסורה רק באינו עושה כלום ונדמה לרואה כאילו עשה, אבל עושה כאשר נדמה לעין **אין בה איסורא**...

14. ספר החינוך פרשת קדושים מצוה רנ

שלא לעונן... הפסד גדול מאד נמצא בזה, לפי שישו בו אצל ההמון והנשים והנערים הענינים הנמנעים בתכלית המניעה אפשריים, ויערב לדעותם לקבל הנמנע היותו אפשר מבלתי היות הענין נס מאת הבורא, **ואולי יצא להם מזה סבה רעה לכפור בעיקר והכרת נפשם**, והבן זה...

15. שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן נז

...ובחינוך מצוה ר"נ... ויש לומר שגם להאוסרים ליכא בזה משום לא תעונן או משום מראית העין, כיון שאומר בפירוש שהוא מלומד להראות ענינים כאלו ואין בזה אלא חכמה מסויימת לעשות כן **וכל אחד יכול להתלמד לעשותה**, וליכא החשש שיטעו לומר שיש בזה כח עליון ויצא להם סיבה לכפור בעיקר כדברי החינוך הנ"ל ז"ב...

16. תשובות והנהגות כרך א סימן תנה

... י"ל שכל **שהכל יודעים ומכירים שאין זה מעשה כישוף כלל** ואינו אלא מעשה ידיים ותחבולה שהוא אומר להם כן מראש שאין בזה כלל מקום לטעות או גניבת דעת **מותר מדינא**... וכן סיפר לי חמי צ"ל **ששמע מפי רבינו החזו"א צ"ל שאין בזה איסור כישוף כשיודעים ומכירים שאין זה לכישוף ממש רק "חכמות" וצ"ב**.

ולדינא נראה שבודאי איסור גמור כשלא מכירים, עכ"פ מפני מראית עין דכישוף, אבל אם מודיע מפורש שאין זה כישוף רק חכמה שכל אחד יכול ללמוד מותר, אבל חוששני שמא יראו האחזת עינים ולא ישמעו מה שמפרש שאין זה כישוף, ולכן נראה להחמיר ואין היתר אלא **כשלמשחק פיתקא, גלוי ומפורסם בלשון המדוברת "אין זה בכישוף רק חכמה לבד"** ואז נראה שאין איסור, אף דמיחזי ככישוף, ומ"מ אינו ראוי לן ולדכוותן לעסוק בדברים אשר לא שמענו מאבותינו נוהגין כן...